

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ В ГАЛУЗЕВОМУ РЕФЕРАТИВНОМУ РЕСУРСІ ДНПБ УКРАЇНИ ІМ. В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО

Кропочева Н. М.,

*науковий співробітник відділу наукової реферативної
та аналітичної інформації в сфері освіти ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського*

Анотація. У статті розкрито проблему інформаційно-реферативного забезпечення післядипломної педагогічної освіти як однієї з пріоритетних складових неперервної освіти. Визначено актуальні проблеми розвитку післядипломної освіти в теоретичній та практичній площинах та рівень їх відображення в галузевому реферативному ресурсі Державної науково-педагогічної бібліотеки ім. В. О. Сухомлинського упродовж 2007–2015 рр. Зазначено доцільність проведення бібліометричних досліджень вторинних інформаційних ресурсів, предметом досліджень яких повинні стати галузеві та вузькоспеціалізовані тематичні напрями педагогічного характеру.

Ключові слова: післядипломна педагогічна освіта, Державна науково-педагогічна бібліотека ім. В. О. Сухомлинського

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ПОСЛЕДИПЛОМНОГО ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ В ОТРАСЛЕВОМ РЕФЕРАТИВНОМ РЕСУРСЕ ГОСУДАРСТВЕННОЙ НАУЧНО- ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ БИБЛИОТЕКИ ИМ. В. А. СУХОМЛИНСКОГО

Кропочева Н. Н.,

*научный сотрудник отдела научной реферативной и
аналитической информации в сфере образования Государственной научно-
педагогической библиотеки им. В. А. Сухомлинского*

Аннотация. В статье раскрыта проблематика информационно-реферативного обеспечения последипломного педагогического образования как одной из приоритетных составляющих системы непрерывного образования в Украине. Обосновано, что внедрение инновационных форм и методов в системе последипломного педагогического образования способно обеспечить высокий уровень последипломного педагогического образования вообще, так и отдельных ее компонентов, в частности. Определены актуальные проблемы развития последипломного образования в теоретической и практической плоскости и уровень их отражения в отраслевом реферативном ресурсе Государственной научно-педагогической библиотеки им. В. А. Сухомлинского в течение 2007–2015 гг. Отмечена целесообразность проведения библиометрических исследований вторичных информационных ресурсов, предметом исследований которых должны становиться отраслевые и узкоспециализированные тематические направления педагогического характера.

Ключевые слова: postgraduate pedagogical education, последипломное педагогическое образование, Государственная научно-педагогическая библиотека им. В. А. Сухомлинского.

POSTGRADUATE PEDAGOGICAL EDUCATION IN CONTENT OF THE BRANCH ABSTRACT RESOURCE OF THE V. O. SUKHOMLYNSKYI STATE SCIENTIFIC AND PEDAGOGICAL LIBRARY OF UKRAINE

Kropocheva N.

researcher Department of scientific abstracts and analytical information in the field of education of the V. O. Sukhomlynskyi State Scientific and Pedagogical Library of Ukraine

Abstract. The article deals with the problems of information and abstracts provide postgraduate education, as one of the priority components of the system of continuous education in Ukraine. It is proved that the implementation of innovative forms and methods in the system of postgraduate education is capable of providing a high level of postgraduate education in general and its individual components, in particular. It noted the usefulness of bibliometric studies of secondary information resources, the subject of investigations which have become industry and highly specialized thematic areas of pedagogical character.

Keywords: V. O. Sukhomlynskyi State Scientific and pedagogical library of Ukraine

Постановка проблеми. Інноваційний розвиток держави та модернізація освітньої галузі зумовлюють інноваційні зміни як у змісті післядипломного навчання, так і в інформаційному супроводі цих інновацій, пріоритетним напрямком якого стає реферативне забезпечення організації освітнього та наукового процесів в цій ланці освіти. Інформаційно-комунікаційні технології, технології дистанційного навчання, використання Інтернету, його сервісів та ресурсів, аудіовізуальних засобів навчання створюють відкрите навчальне середовище, сконструйоване на засадах відкритої освіти, основними завданнями якої стають проблеми підвищення якісного рівня освіти, спрямованого на забезпечення економічного зростання країни та вирішення соціальних проблем суспільства, необхідних для подальшого навчання та самовдосконалення особистості. Як органічна складова неперервної освіти педагогічних кадрів, післядипломна освіта має свою структуру, функції, специфіку; забезпечує умови для наступності і неперервності професійної освіти вчителів; включає в себе перепідготовку, спеціалізацію, підвищення кваліфікації та стажування педагогів [1]. Діяльність системи дозволяє забезпечувати потребу держави і суспільства в підвищенні рівня професійної компетентності кваліфікованих кадрів, здатних гнучко й адекватно реагувати на стрімкі зміни в сучасному світі. Якісна професійна підготовка педагогів є необхідною детермінантою сталого розвитку суспільства.

Ці імперативи знайшли свою реалізацію в неперервній освіті, особливе місце у структурі якої належить саме післядипломній педагогічній освіті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Існуюча джерельна база із проблеми становлення післядипломної педагогічної освіти представлена різноманітними підходами, серед яких: модернізація післядипломної педагогічної освіти, що висвітлена в роботах В. О. Гравіта, В. В. Олійника, В. І. Маслова; історичні аспекти становлення і розвитку освіти дорослих розглядали А. Даринський, С. Вершловський, С. Коваленко; теоретичні та прикладні аспекти підвищення кваліфікації педагогів (В. Бондар, М. Красовицький, А. Кузьмінський).

Мета статті полягає у розкритті проблематики післядипломної педагогічної освіти, яку відображено в галузевому реферативному ресурсі ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. Шляхом кількісного аналізу реферативної інформації на публікації з означеної тематики упродовж 2007–2015 рр. виокремлено актуальні напрями розвитку післядипломної освіти в теоретичному та прикладному аспектах.

На сучасному етапі розбудови системи професійної освіти існуюча практика навчання дорослих у системі післядипломної педагогічної освіти не забезпечує перспектив розвитку суспільства в цілому й особистості фахівця зокрема. Останнє зумовлює потребу пошуку нових підходів до організації навчання в системі післядипломної педагогічної освіти, а також їх теоретичного осмислення та обґрунтування [3]. Саму тому впродовж останніх років стрімкими темпами розвиваються нові форми і методи підвищення педагогічної освіти, як науки та сфери професійної діяльності, що збагатилася новими концептами в системі категоріально недостатньо розмежованих понять «неперервна освіта», «освіта для дорослих», «післядипломна освіта», «неформальна освіта», «інформальна освіта». В руслі полісемантичності та дуальності означених категорій слід виокремити наступні базові поняття післядипломної педагогічної освіти, які можна розглядати як сталі, закінчені в своєму семантичному розвитку конструкції: дистанційне навчання, модульний підхід, інформатизація освіти, інформаційне забезпечення, мобільне навчання, міжкурсний період тощо [2]. Розв'язання поставлених завдань перед фахівцями післядипломної освіти можливе за умови максимального використання системи вторинних ресурсів, зокрема реферативної інформації, призначеної забезпечувати фахівців відомостями про актуальні тенденції розвитку неперервної освіти, впровадженні нових форм і методів у навчально-виховний процес навчальних закладів системи післядипломної педагогічної освіти.

В контексті визначених орієнтирів необхідно простежити сучасний стан досліджень змісту, структури, загальних концептів післядипломної педагогічної освіти як в теоретичному, так і в прикладному вимірах. На основі кількісного аналізу ресурсів галузевої реферативної бази даних ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, в якій сформовано

значний пласт реферативної інформації на наукові статті з періодичних та продовжуваних видань, розглянемо проблемне поле публікацій з цих видань у вказаному напрямі.

Станом на 01.01.2016 р. загальна кількість записів в галузевій реферативній базі даних складає 14164 документи. За запитом, сформованим за тематичною рубрикою «Підвищення кваліфікації» і комплексного поєднання пошукових елементів знайдено 222 документи, що складає 1,8 % загального масиву фахових публікацій. Об'єктом дослідження є масив даних за період 2007–2015 рр. (табл. 1).

Таблиця 1

Видовий розподіл публікацій з питань післядипломної освіти в галузевій реферативній БД ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського (2007–2015 рр.)

Рік внесення ресурсу	Публікації зі збірників наукових праць	Статті з періодичних видань	Усього
2007	-	5	5
2008	1	12	13
2009	1	3	4
2010	8	10	18
2011	7	11	18
2012	4	8	12
2013	20	90	110
2014	27	40	67
2015	-	3	3
Усього	68	182	250

Наведені в таблиці статистичні показники засвідчують сталу тенденцію до збільшення кількості статей як в періодичних виданнях, так і в збірниках наукових праць, починаючи з 2010 р. Найбільший рівень показників з висвітлення теми дослідження припадає на 2013 р., що демонструє якісно новий етап розвитку теоретичних та прикладних досліджень в цьому сегменті освіти. Звичайно, при проведенні статистичного аналізу можливі певні статистичні погрішності в межах експериментальної вибірки. Так, представлені показники в 2015 році не зовсім повно репрезентують фахові видання з цієї тематики внаслідок низки причин як суб'єктивного, так і об'єктивного характеру. Зокрема, постійне затримання періодичних видань, що реферуються, зменшення чисельності фахівців відділу, структурні та організаційні зміни у відділі наукової реферативної інформації.

Також можна констатувати, що внаслідок активізації інтеграційних процесів в системі післядипломної освіти, які викликані приєднанням та адаптацією до вимог Болонського процесу, значно зросла роль і значення особистісно-орієнтованих технологій, ефективність застосування яких стає предметом наукових розвідок в рамках нових напрямів розвитку післядипломної освіти. На підставі проведеного аналізу тематики наукових публікацій виявлено, що у своїх дослідженнях науковці висвітлюють актуальні проблеми розроблення й впровадження нових й традиційних педагогічних й соціально-педагогічних методик, технологій педагогічної взаємодії; науково-методичного супроводу професійного становлення молодих педагогів у системі післядипломної освіти; проблем підготовки викладачів для системи післядипломної педагогічної освіти; технологічних аспектів підготовки керівників загальноосвітніх шкіл в системі підвищення освіти; рівні взаємодії в структурі суб'єкт-суб'єктних відносин учасників педагогічної взаємодії. Серед пріоритетних напрямків розвитку системи післядипломної педагогічної освіти названо наступні: приведення обсягів та змісту перепідготовки та підвищення кваліфікації фахівців у відповідність із поточними та перспективними потребами держави; формування змісту навчання, виходячи з його цільового спрямування, визначення посадових обов'язків фахівців, попередньо здобутої ними освіти, досвіду діяльності, індивідуальних інтересів і потреб громадян; застосування сучасних навчальних технологій, що передбачають диференціацію, індивідуалізацію, запровадження дистанційної, очно-заочної та екстернатної форм навчання; розробка та постійне вдосконалення змісту післядипломної освіти.

На підставі моніторингу масиву публікацій з періодичних і продовжуваних видань, відображених у галузевій реферативній базі ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, можна стверджувати, що найбільш активно проблематику післядипломної освіти висвітлюють такі збірники наукових праць як «Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти», «Педагогічний процес: теорія і практика», «Педагогіка вищої та середньої школи»; періодичні видання «Вища школа», «Післядипломна освіта».

Підсумовуючи вищевказане, акцентуємо увагу на стратегічних завданнях системи післядипломної педагогічної освіти в Україні, що зумовлені закономірним розвитком усіх сфер життя суспільства, соціально-економічними, суспільно-політичними, культурними чинниками. Основними на сучасному етапі виступають: орієнтація на забезпечення професійного розвитку вчителів на принципах гуманізму, андрагогіки; впровадження компетентнісного підходу до організації підвищення кваліфікації педагогів протягом професійної кар'єри; створення умов для використання переваг інноваційної підготовки та дистанційного навчання фахівців у післядипломній освіті; продовження упровадження

кредитно-модульної форми навчання для підвищення кваліфікації вчителів; забезпечення можливості вибору фахівцями змісту та форм післядипломної освіти.

Література

1. Ляхоцька Л. Інформаційне забезпечення наукової діяльності навчального закладу післядипломної педагогічної освіти / Л. Ляхоцька // Нова педагогічна думка. – 2014. – № 2. – С. 9–12. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npd_2014_2_4.
2. Чернишова Є. Р. Післядипломна педагогічна освіта в консорціумі закладів післядипломної педагогічної освіти, перспективи розвитку / Є. Р. Чернишова // Післядипломна освіта в Україні. – 2010. – № 2. – С. 7-8.
3. Якубенко О. П. Неперервна освіта: реалії та перспективи / О. П. Якубенко // Післядипломна освіта. Досвід, проблеми та перспективи розвитку: інформаційний бюлетень. – К.: НМЦ, 2010. – № 3. – С. 23-29.